

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulul Inului Nr. 30.
 Servori nefrancate nu se primesc. Manuscrise nu se returnează.
 Birourile de anunțuri:
 Brașov, piața mare, Târgulul Inului Nr. 30.
 Inserate mai primesc în Viena R. Moos, Hasenstein & Vogler (Otto Moos), H. Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelk, J. Donnerberg; în Brașov: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Double; în Hamburg: A. Steiner.
 Prețurile inserțiilor: o serie armonioasă pe o coloană 6 cr. și 80 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif și învoială.
 Reclame pe pagina a III-a o serie 10 cr. v. a. s. 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU IV.

„Gazeta“ este în fiș-care di.
 Abonamente pentru Austro-Ungaria:
 Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 N-rii de Duminecă 8 franci.
 Se prenumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectorii.
 Abonamentul pentru Brașov:
 a administrațiune, piața mare, Târgulul Inului Nr. 30 etagiul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
 Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 Un esemplar 5 cr. v. a. s. 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiile sunt a se plăti înainte.

Nr. 90.

Brașov, Mercuri, 22 Aprilie (4 Mai)

1892.

Brașov, 21 Aprilie v.

Temerile, că în ziua de 1 Maiu, pe care socialiștii din toate țările europene au declarat-o de sărbătoare internațională a lucrătorilor, se vor întâmpla mari demonstrațiuni revoluționare, nu s'au împlinit. Pretutindeni, în Franța, Italia, Germania, precum și în monarhia noastră, a domnit în cursul zilei de alaltaeri, cea mai mare liniște și ordine.

În Franța, unde s'au întâmplat în zilele trecute îngrozitoare atentate anarchiste, ce sunt cunoscute cetitorilor noștri, a fost așteptată ziua de 1 Maiu cu mare neliniște și încordare. Se credea, că anarchiștii plănuiesc nouă atentate pentru ziua acesta. Se vede însă, că măsurile luate de poliția au reușit a împedea aceasta, seu, ce e mai probabil, anarchiștii înșiși s'au decis a nu întreprinde nimic în 1 Maiu, pentru ca, cum se dice, să nu facă pedești socialiștilor, a căror postulate principale de ocamdată sunt numai opt ore de muncă pe zi și sufragiul universal.

Când se admite, că anarchiștii au luat o hotărâre cu privire la 1 Maiu, se mărturisește totodată indirect, că acești anarchiști, cari au uimit lumea cu fărâdelegile lor, cu dorința lor sălbatică de a distruge tot ce stă în calea realizării programului lor de răsturnare a ordinii sociale de astăzi, sunt organizați, că există o partidă a anarchiștilor, care lucră sistematic cu premeditare după un plan general în serviciul ideilor de răsturnare, și are legături aproape în toate țările.

Anarchismul s'a lătit mai tare în deceniul din urmă în Franța, unde s'au format o mulțime de grupuri anarchiste, cari astăzi însuși atâta groză pacnicilor

cetățeni. Chiar din numirile extravagante, ce le-au adoptat aceste grupuri anarchiste se pot vedea tendințele lor detestabile. Așa de pildă există în Franța grupurile numite „Pantera de la Batignole“, „Tăciunarii“, „Dinamita“, „Neimblândiții“, „Aruncătorii de bombe“, ș. a.

În Paris însuși, anarchiștii sunt organizați după arondimentele orașului și au și o foie „Revolta“, care predică anarchismul după teoria renumitului geograf Elisee Reclus, care este cel mai de frunte colaborator al ei.

„Nu este un pericol închipuit“, scrie „Journal des Debats“, unul dintre cele mai serioase ziare franceze — „crimele ce se petrec, nu se petrec numai din întâmplare. Aceia, cari le săvârșesc, nu sunt câți-va nebuni, cari lucră izolați. Cum a putut să se lase, ca să se formeze această organizație și să se desvâlte neturburată, până în ziua aceea, când tunetul grozav al exploziunii de pe bulevardul Saint-Germain a sgușuită vigilența a dormită a autorităților publice? Cum se poate, că s'au suferit atât de mult sălbaticele provocări, cari au premersu acestor crime?“

Foia parisiană găsește, că răul vine din prea multa magiari și cruțare a acestor elemente periculoase, din lipsa de energie a guvernului, care s'a condus de grupurile omenilor ce se jocă adă cu focul.

Foile monarchiste însă merg un pas mai departe, voind să exploateze atentatele anarchiste în contra republicei și a principiilor republicane, cari după ele, ar fi isvorul anarchiei. Bine le răspunde „Temps“, că decă ar fi așa, nu s'ar manifesta mișcarea anarchică și în țările monarchice, ca Italia, Spania și Belgia.

E trist, că anarchismul a ajuns să fiă o calamitate pentru republică, ca și pentru monarhia, dăr mai trist este, că societatea de adă se arată atât de neputincioasă în combaterea acestui rău, care rade la rădăcina ei. Nu rigorea, ci înțelepciunea și prevederea poate numai să o salveze de pericolele grave, ce o amenință.

CRONICA POLITICĂ.

— 21 Aprilie v. (3 Mai)

Ziarele polone din Lemberg discută cu interes declarațiunea ministrului Kuenburg făcută în clubul stânger german, precum și dispoziția ministrului Schönborn din 22 Aprilie n. c. Astfel „Gazeta Narodowa“ dice între altele: Intorcerea guvernului spre direcțiunea stânger liberală germare a fost prea tare marcată prin declarațiunea contelui Kuenburg. Cehii tineri fără indoială sunt o partidă extremă, dăr acestă nu îndreptătesce pe guvern, să procedă într'un mod atât de extrem. — „Dziennik Polski“ dice: „Boemii au totă dreptatea. Decă dieta, respective comisiunea de împăcare, a luat hotărârea, să amâne pactul, atunci ar fi fost datoria guvernului, ca de asemenea să se oprească în acțiunea lui și să aștepte. Constituția prescrie expres, că guvernul nu poate să facă vre-o schimbare privitoare la teritoriile judecătorești, fără încuviințarea dietei“. — „Gazeta Polska“ dice, că dispoziția ministrului de justiție a dat lovitura de mărte ideeii pactului. Opera pactului se va termina nu cu o pace, ci cu un război și mai crâncen ca până acum. — În asemenea sens vorbesc și celelalte foi polone.

Foile străine aduc școirea, că regele Italiei, Umberto, va merge la Berlin, ca să facă o vizită împăratului german, drept întorcere a vizitei, ce i-a făcut-o acesta în Monza și la Roma. Față cu călătoria acesta, deși ea are în fond caracter politic, totuși oficiosele am-

belor monarchii vor accentua, că este un simplu voiaj lipsit de oric ce însemnătate politică. După cum spun însă ziarele din străinătate, regele Umberto nu se va mărgini numai la visita din Berlin, ci în drumul său lung va trece și prin Viena, unde se va opri vre-o câteva zile. Trecerea acesta e de o importanță politică netăgăduită și caracterul acesta e cu atât mai vădit, cu cât știut este, că părechia regală italiană a făcut o vizită de cinci zile M. Sale monarchului nostru, vizită care nu i s'a întors. Faptul acesta îl folosesc acum opoziționalii din parlamentul italian, îndreptându acuse și învinuiri în potriua guvernului; ei prin presă și prin întruniri publice espectoră în contra Austro-Ungariei și a triplei alianțe. Momentul politic, ce-l învâlvă în sine trecerea prin Viena a regelui Umberto, e exploatat cu ore-care succes de iredenții itaileni, și cine poate să garanteze, că nu se vor întâmpla scene sgomotose și remonstrațiuni politice în ziua, când regele Umberto, trecând prin Viena, se va opri la Nordbahnhof să ia nițel aer. Patriotismul Italianilor este atât de desvultat și caracterul lor de independență atât de pronunțat, încât ușor ne vine a crede, că atmosfera liniștită și senină, în care ne aflăm acum, ușor poate fi turburată de manifestațiuni ostile triplei alianțe.

Încă un mijloc de maghiarisare.

În neobosita lor străduință, „patrioții“ au iscodit un nou mijloc de maghiarisare, pentru care n'au întârziat de-a lua toate măsurile posibile spre a-l și pune în aplicare în timpul cel mai scurt.

Acest nou mijloc de maghiarisare cred ei a-l fi aflat în propagarea cântecelor populare unguresce și înființarea de coruri populare maghiare printre Nemaghiari și mai ales printre Români.

Isvoditorul acestei nădrăsvanii este Comitetul reuniunii regnicolare a inv-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Din istoria munților apuseni.

Tractat despre faptele Românilor săvârșite la anul 1848/9 sub conducerea lui Avram Iancu. Aprețiere de Iosif Sterca Șuluțu.

Motto: Fă bine și așteptă rău.

(Urmare)

II.

După această mică introducere, revin la obiectul urmărind punctul de punctul sfârșirile din „Közérdek“:

1. Avram Iancu.

În „Közérdek“ Nr. 46 a. tr. se dice, că familia lui Iancu a fost nobilă și că ar fi primită nobilitatea pentru meritele câștigate, când cu arestarea lui Horia.

ad. 1. Un mare neadevăr. Familia lui Iancu au fost țărani, iobagi ai oșroni. Eu am dovedit în „Memoriile“ mele, cu documente autentice, scose din arhivul statului, că cine a tradat pe Horia. Aceia au fost patru veri ai lui, cari nu s'au nobilitat, ci au scăpat de solăvia, au devenit libertini.

2.

Tata lui Iancu, Alesandru, fratele a-

cestuia Avram și un oumnat al lui Gomboș, în tinerețele lor umblând prin Banat cu ciubere, au intrat într'o curte domnescă, ca să cerșescă — căci „Motul“ chiar avut de ar fi, nu se poate răbda, ca să nu țigănescă de ale mâncării, — ne spune „anonimul.“ — „Cel dintâiu, care a intrat în curte, a primit slănină și pâine, dăr numai după ce mai întâi a mâncat o bătaie sdravănă. Ajuns afară n'a spus nimic despre pătaniile lui. Totă astfel făcu și al doilea. Al treilea n'avea cauză să tainuiescă. De aci încolo n'au mai umblat a cerși; s'au făcut omeni cum se cade din ei.“

ad. 2. Acestă e o poveste mai veche, decăt povestea lui „Cocoșu roșu“; n'are trebuință de-a fi desmințită.

3.

„Avram Iancu a studiat în Abrud, în Zlatna, în Aiud și în Clușiu; a fost un student mediocru.“

ad. 3. Nu este adevărat. Iancu n'a studiat în Abrud și Aiud; dânsul a fost în toate clasele eminent și un tiner foarte simpatic și iubit nu numai de conșcolari, dăr și de cetățeni.

4.

În anul 1848, Iancu era cancelist la tabla reg. și intrată se însuflețise pentru cauza libertății, încât promise de

a merge cu 20,000 de „Moți“ întru ajutoru Maghiarilor.“

ad. 4. Aici anonimul face o notă și dice: — acesta am aud' o dela Gyarmaty Samu, — apoi se subscrie: Rakosi. Bre frate! ți-ai pierdut „anonimitatea“. La momentul mi adusei aminte, că eu cetisem în v. a. anului 1881 în „Pesti Naplo“, sub titlul „Abrudbánya gyász napjai“, tot după însemnările lui Rákosi, descrierea catastrofei dela Abrud, dăr că descrierea d'atunci nu sémână cu cea de acum. Am căutat între însemnările mele și am aflat, că descrierea din „Pesti Naplo“ se află în Nr. dela 31 August 1881. Am scris îndată la biblioteca museului din Pesta, de unde mi s'a trimis o copie.

5.

„Ce-a putut să fiă cauza de Iancu a mers în direcțiune contrară, nu se știe, presupun, că curentul l'a răpit cu sine sau cuvintele dulci ale lingușitorilor, ori ambițiunea.“

Atâta stă, că decă pe Iancu l'ar fi putut câștiga Maghiarii, abia s'ar fi putut afla un al doilea, care să rescăle poporul, deși poporul din munța trecut prin multe amăgir, deși funcțio-

narii camerali de altă naționalitate *) mult i terorisas.

Că Iancu prin ai săi n'a fost îndemnat, se vede și de acolo, că dânsul înainte adunării din Blășiu, ținuse în Câmpeni o adunare, vorbind poporului de pe o masă. Tata Iancului fiind de față, a dist: „Decă s'ar afla cineva, care să-mi impuse feciorul de pe masă i aș da o sută de galbini.“

ad. 5. Pe acel timp nu eram în Ardél; după ce absolvasem drepturile în Tergu-Murșului, mersesem la Peșta, să studiez tehnica. M'am adresat deci cătră amicul meu din prunciă, să-mi spună, cum stă treba cu „suta de galbini“?

D-nul Andreica în epistola sa din 30 Ianuarie 1892 imi răspunde: „E adevăr, că Iancu înainte de adunarea din 15 Maiu 1848 în Blășiu, a ținut în Câmpeni o mare adunare de popor, la care a vorbit dânsul, Balint și Buteanu, pentru libertate, egalitate și frățietate; dăr tata Iancului, nici la o adunare n'a luat parte, nu că dăr n'ar fi consimțit și el, ci din cauză, că fiind el jude și totodată gornic de

*) adevă Unguri.

țătorilor, care în acest scop a și convocat o conferință în Budapesta pe ziua de 29 Aprilie n. c.

Conferința s'a ținut sub presiunea directorului de teatru popular, Evva Lajos. Scopul conferinței îl indică raportorul György Aladár în cuvintele: „propagarea cântecelor populare ungurești, care” — și el — „este o necesitate culturală-politică de prima ordine.”

Raportorul însuși apoi motivele, care au îndemnat Comitetul susușisei reuniuni, ca să pornescă o agitație pentru propagarea cântecelor populare ungurești, er între aceste motive accentuă în primul loc: „misiunea națională a cântecului popular maghiar în ținuturile locuite de naționalități.”

După acestea raportorul prezintă un proiect de rezoluție, în care în primul punct se decretă propagarea cântecelor populare ungurești ca „o necesitate culturală politică de prim rang”. În al doilea punct, conferința însărcină pe președinte, ca să așternă un memoriu ministrului ungureș de culte și instrucție publică, în care să ceară, ca din banii statului să dea ajutoare pentru tipărirea colecțiilor de cântece populare ungurești, care apoi să se potă vinde cu preț efitiv, er pe de altă parte ministrului să acorde din bugetul statului premii pentru toți acei învățători, care vor înființa în comunele lor coruri populare ungurești și vor dovedi, că corurile înființate de ei le-au susținut cel mai puțin trei ani de zile.

Mai departe conferința însărcină pe președinte, să ceară dela reuniunea regnicolară a profesorilor de muzică, ca prin arangierea de producțiuni, conferințe etc., să facă propagandă în favoarea acestei idei. În fine se se provoacă toate Kulturregylet-urile din țară și cu deosebire Kulturregylet-ul din Clușiu, ca să considere ideea aceasta ca o problemă a lor și să privească în ea o chestiune națională de deosebită importanță.

De sine se înțelege, că fiind vorba aici de o „misiune națională în ținuturile locuite de naționalități”, membrii conferinței au primit cu unanimitate acest proiect de rezoluție al „patriotului” György Aladár. Nici nu li-a fost greu a-l primi, deoarece pe ei întreg proiectul n'are să-i coste nimic, ci are să-l coste numai pe stat, er statul, precum se știe, îl formează în majoritate naționalitățile. Acestea nu au, decât să tacă și să plătescă, pentru ca „patrioții” să-și jöce mendrele și să chefulnesscă. Ferice de ei!

SCRILE DILEI.

— 21 Aprilie (3 Mai)

Dela sinodul eparhial din Caransebeș. „Föia diecesană” comunică, că o

deputație numărosă, compusă din valoroși deputați ai acestui sinod eparhial, în urma unei conferințe a tuturor deputaților sinodali s'a prezentat Marția trecută înainte, P. S. D-nului Episcop diecesan, rugându-l în numele tuturor deputaților, ca având în vedere meritele și serviciul îndelungat al P. C. Sale părintelui protosinodal Filaret Mustă pe terenul bisericesc și școlar, să binevoiască a-l înainta la gradul de Arhimandrit. P. S. Sa a răspuns, că încă dela venirea sa în diecesa Caransebeșului se ocupă cu ideea aceasta, dără că dărând această afacere în competența sinodului episcopesc, nu s'aputut până acum realiza, crede însă, că în scurt timp se va pută totuși aduce la îndeplinire. Amintim tot-odată, că sinodul s'a închis Miercuri trecută, după ce și-a terminat agendele în 6 ședințe.

— x —

Israelitismul ca confesiune receptă. Din Pesta se anunță, că ministrul ungureș de culte și instrucție publică va prezenta camerei un proiect de lege, prin care se țintesc la egala îndreptărire a israelitismului cu celelalte confesiuni. Proiectul va conține următoarele două puncte: 1) Religioana israelită se primește între religiunile recepte; 2) Raportul religiei israelite față cu celelalte religiuni recepte se va regula pe calea unor ulterioare dispozițiuni ale legii. — După cum se vede, „patriotismul” Jidanilor îi costă mult pe Maghiari...

— x —

Prețul bucatelor de câteva săptămâni încöce se tot efitinesce. E förte probabil însă, că mai ales prețul granelor va începe erăși a se urca, deoarece depozitele de grâne s'au cam împuținată pretutindena și afară de aceea producții nu se vor prea grăbi a și mai vinde și bucatele, ce le-au mai rămas, înainte de-a se fi convins de cantitatea noiei recolte, care e încă departe.

— x —

Gvernul român, cum spune „Timpu”, este decis, ca să ceară Corpurilor legiuitoare să voteze, chiar în actuala sesiune, proiectul de lege propus de d. ministru Take Ionescu, relativ la punerea în retragere a profesorilor înaintați în vârstă precum și a celor ce au 30 de ani de serviciu.

— x —

O scenă înfiorătoare. Din Intregalde ni se scrie: O scenă înfiorătoare s'a întâmplat în hotarul comunei Intregalde în ziua de 15 (27) Aprilie c. Anume un locuitor din comuna vecină, Mogoș, cu numele Mihail Liciu, care are moșia pe teritul comunei noastre, mersese cu plugul la un pământ

arător, făcut nu de mult din pădurea comunală. La acest pământ avea pretenții și un alt individ tot din Mogoș, care acum de vre-o câțiva ani locuiesce în predinul „Sfircea” aparținător Intregaldei, cu numele Loghin Marian. Cestă din urmă, câtă ce aude, că Mihail Liciu a mers să are pământul acela, se și ia înarmat cu o pușcă cu două țevi, însoțit încă de vre-o 2—3 indiviți frați și cumnați de ai săi, și așa mergând neveduți prin pădure, se apropiă de cel ce ara, cu care se afla încă un fecior și un ginere al său. Loghin Marian, fără de a dice ceva, se apropiă de dărșii și cu o detunătură și culcă la pământ pe nenorocitul Mihail Liciu, care rămase tăvându-se în sânge. Feciorul și ginerele nenorocitului o iau la fugă, er mișelul de ucigaș nu se îndestulesce cu victima cea dintăiu, ci alergă și după cei doi, ca să-i impusce și pe ei. Aceștia însă prin întervenirea unor ömeni din apropiere, care au alergat în calea salvăcului, au scăpat. Când s'au reintors feciorul și ginerele nenorocitului, ardeau hainele pe dărșul; s'au fost aprins din puscătura, ce fu dată din apropiere Nenorocitul după câteva öre, între chinuri grözuice, amuritu. Ucigașul e dat pe mâna justiției.

— x —

Puscă nouă pentru gendarmeria. Diarele oficiose din Viena aduc șcirea, că gendarmeria austro-ungară va fi înarmată cu carabine cu repetiția sistem Mannlicher. Inarmarea aceasta se va face numai după ce toate celelalte trupe vor fi înarmate cu puscă de calibr mic.

— x —

Archontologia Moldovei. D-lă Teodor Codrescu, neobositul adunător de documente privitoare la istoria Romăniei, a descoperit un manuscris voluminos cam de pe la 1830, în care se află trecute toate familiile mai însemnate din Moldova și indicare sumară a originii lor. „Archontologia Moldovei”, după cum se va numi această interesantă lucrare, ce va apăre în broșuri de câte 3 cöle în tipografia „Buciumul român” din Iași, este chemată să distrugă multe din iluziile ce le au unii asupra originii ilustre a familiei lor. Mulți cari se cred astăzi coboriți direcți, a cine știe ce capete încoronate, cari au domnit în țeri străine, vor afla că nu sunt alta, decât simpli răzeși moldoveni ai căror părinți au creșut, că e mai nobil să se fi coborât din vre-o familie pöte suverană, decât să se fi ridicat prin muncă și vrednicia la boeriile cele mai înalte. Publicarea acestor notițe istorice va îndemna însă pe mulți din acei cari păstrează documente de familie să dea la lumină, îmbogățind astfel cunoscin-

țele förte superficiale, ce le avem astăzi asupra unor familii, cari au jucat un rol însemnat în istoria Romăniei.

— x —

Căți țigani sunt? D. Cora, un învățat italian, care a făcut cercetări seriose asupra numărului Țiganilor ce sunt pe glob, dăr următoarele cifre, ca sigure: Țiganii în Europa sunt în număr de 800 mii. Romănia singură are 250 mii; Ungaria 150 mii; Turcia 35 mii; Rusia 80 mii; Spania 40 mii. În Asia minoră sunt 70 mii și 20 mii în Persia. În Africa Țiganii pretutindeni sunt la Nord și în Sudan. Sunt numeroși în America și mai cu sēmă în Brasilia. Mai sunt și în insulele Oceaniei. D. Cora evaluează numărul lor la 1 milion. — Prima apariție a Țiganilor a fost în Elveția în 1413, în Italia la 1422, la Paris în 1426, în Englitera la 1430 și în Rusia la 1500. Când Spania dete, la 1492, semnalul de mäsuri represive contra acestor triburi vagabönde, Rusia și Ungaria le dete asil.

— x —

Arderea unui teatru. Din Filadelfia șosesc șcirea, că o mare nenorocire s'a întâmplat acolo în 27 Aprilie n. În teatrul central a isbuonit un foc, înainte de a se începe reprezentația. O mare panică cuprinse pe teatraliști și pe public, îmbulzindu-se cu grămada spre eșirile teatrului. Un individ își făc loc printre mulțime așa, că împungea cu oușitul pe cei ce îi steteau în cale. Șese teatraliști au fost omoriți, 70 de privitori răniți greu, dintre cari mulți au orbit. Paguba se urcă la 1 milion dollar.

— x —

Cununiă. D-lă Ioan Anușca, profesor la gimnaziul din Călărași, s'a cununat Sămbătă, în 18 Aprilie v. c., cu d-ra Letiția Moldovană din Blășiu. — Sincere felicitări tinerei părechi!

— x —

Teatru german în Brașov. Măne se va reprezenta pentru prima dată piesa „Pension Schöller” vodevil în trei acte de Carl Laufs. — Joi în 5 Mai u. c. se începe al doilea abonament de 12 reprezentațiuni și anume cu comedia „Künstlernamen” de Schönthan. Abonenții sunt rugați a-și renoi abonamentul până Miercuri 4 Mai la 12 öre la cassa teatrului.

Gvernul și naționalitățile.

Deputatul guvernamental Tuba János scrie în diarul „Magyar Ujság” dela 28 Aprilie un articol polemic, în care vré să dovedescă corectitatea politicei lui Szapary față de naționalitățile nemaghiare. Mamelucul acesta al lui Szapary după ce arată, cari sunt acușățiunile opoziționalilor în contra politicei de naționalitate a guvernului, continuă astfel:

„Recunöcem, că în politica noastră față de naționalități a umătat o schimbare; recunöcem, că în locul politicei „mănei de fier” a pășit o politică „de încredere”. Dăr această politică nu este condiționată de un pact prealabil; pentru această schimbare n'a fost lipsă de altceva, decât de-o hotărere a guvernului unilaterală, independentă și scutită de ori-ce influință a factorilor naționalităților; er acesta nu este nici decât o desavuare a politicei de naționalitate urmată de guvernul premergător, ci e o conformare — înțeleptă și impusă de interesele statului, — cu raporturile schimbate. Nici cel mai preocupat opozițional nu va susține, că față cu naționalitățile din patria politică „mănei de fier” ar fi singur mântuitoare și justificată în toate timpurile și împrejurările?”

„Se pöte întâmpla, cum s'a și întâmplat, ca forța împrejurărilor și a situației să îndrumeze pe guvern a urma o astfel de politică (înțelege politica lui Tisza). Dăr ce înțelepciune de guvernare ar fi în aceea: a nu părași direcția urmată până acum, — direcția

„păduri, n'a cutezat de Lázár și „Moga.”

Că Iancul a fost cel mai popular Român în Ardél pe acele timpuri, e adevărat; dăr tot atăt de adevărat e, că dăr Iancul nu s'ar fi născut pe lume — căci, ca să-l fi putut câștiga Maghiarii pe el, fără d'a fi recunoscut mai înainte autonomia Ardealului și Romănilor drepturi naționale, era imposibil — totuș acel curs și sfârșit ar fi avut evenimentele, și fără de Iancu.

Au fost în munții apuseni, pe acele timpuri, mulți bărbați și tineri, fără de cari Iancu nu putea face ceea ce-a făcut. Apoi nu numai Românii din munții apuseni, ci întregu nemul românesc din Ardél, reprezentat prin patru-deci de mii de bărbați, și-au formulat în 15 Mai 1848 în „Cămpul libertății” programul lor național, pe care l-au sigilat cu un sfânt jurământ. Nu vecșățiuni particulare, la care au fost supuși muntenii din partea unor funcționari camerali unguri, despre cari a scris metropolitul Șuluț, am scris și eu, ci mari și sublime idealuri naționale îi țineau pe Românii în ferbere.

Altcum eu iau spre sciință mărțurisirea „anonimului”, că funcționarii camerali unguri i-au tiranizat pe foștii iobagi. Generațiunea mai tină nu știe, că până la anul 1848, Ungurii priveau cu dușmănie totuș ce era fișcal și cameral, din cauză, că cu totă constituția și privilegiile nobilitare, coröna nu și-a dat din mână administrarea finanțelor, ci le-a manipulat prin organele sale.

Dăr cineva purta, la tribunalele ungurești, un proces în contra fișcalului, putea fi sigur, că-l câștigă; er dăr fișcalul era actor, de regulă era respins.

Cu totul altfel stă treaba azi. Azi statul ungar își are ministrul său de finanțe. Azi averea statului nu se mai privește ca *res nullius*, ci ca avere „națională maghiară”.*

Ce mă privește pe mine, eu în „Memoriile” și scrierile mele am avut în

*) Destul de rău, că fișcalul din „res nullius” (a nimănui), a devenit acum deodată numai alt unuia, alt elementul dela putere, care singur trage folösele din el.

vedere totdeuna oficioșul cameral spanal regesc din Abrudsat, unde tatăl meu și fratele meu erau funcționari. Cu acest oficioș avuse d'a face Cătălina Varga; er despre acest oficioș nu spune protopopolul Ighian, în raportul său de data Ofenbaia 13 (25) Decembrie 1846**) trimis Vicarului Șaguna, că: „spectabilii domni funcționari tracteză poporul cu cuvenită bländeță”. Er vicarul Șaguna în raportul său din 7 Octombrie 1846 cătră cancelarul Baronul Josica dice: „Și după aceste am trimis pe reprezentanții iobagilor, sub conducerea alor trei preoți din Bucium, anume Nyiszta Mozes, Kozma Ștefan și Danciu Alesandru, să se înfățișeze la oficioșul spanal reg. din loc, ca să se declare și acolo, să ceară iertare pentru rezistența lor de până aci și să se recomande în grația domnilor funcționari; ceea ce s'a și întâmplat?***)

**) Memor. lui Șaguna pag. 21.

**) Memor. lui Șaguna pag. 16.

(Va urma)

Cursul la bursa din Viena

din 2 Mai a. e. 1892

Table with 2 columns: Item (e.g., Renta de aur, Renta de hartie) and Price.

Table with 2 columns: Item (e.g., Despagubirea pentru dijma de vin, Impramutul cu premiul unghuresc) and Price.

Table with 5 columns: Medalia pentru meritul (Viena 1873, Budapesta 1885, Agram 1891, N.-Palanka 1887, Dipl. de onore Londra 1878).

Iosif Csik

c. și r. esel. priv.

Prima fabrică de Syrmier Portland-Cement și vară-hydraulic in BEOCSIN.

Biroul-Central și depositul: Budapesta, V., Rudolfsquai 8, recomandă onor. d-ni țidari și arhitecți, întreprinderilor de construcțiuni, proprietarilor, comitetelor rurale și bisericesci, precum și onor. publici doritorii de-a clădi, propriile sale fabricate în

Portland-Cement și vară hydraulică,

cară se liferăză totdeauna în calitate escelentă. — Prețuri curente și informațiuni se trimită la cerere punctuală.

Table with 5 columns: Medalia (Paris 1876, Kecskemet 1872, Nensatz 1875, Szeged 1878, Triest 1883).

HERKULESBAD BEI MEHADIA

Termele de puciosă și de sare cu renume universală.

căldură terestică până la 56° C.

Inceputul sezonului la 1 Mai.

Forțe frecventate și pentru cura climatică. — In anul 1887 Maiestatea Sa Impărătesă-Regină a Austro-Ungariei a onorată cu augusta sa prezență timp de 6 săptămâni această baie.

Locul de întrunire internațional al tuturor ce au lipsă de leuire. Posiția admirabilă în valea Cernei înconjurată de munți uriași.

Palate splendide pentru toate isvórele.

Iluminare electrică, zidiri nouă mari.

Oteluri grandioase, salon pentru cură, orchestră, teatru-Varietés (deschis din anul trecut), locuri de preumblare și de excursiuni, escursiuni pe munți, masagi, gimnastică suediană, băi electrice, stabiliment pentru cură cu apă rece.

Juncțiune cu trenurile Expres și Orient. Favorul la prețul de călătorii. Juncțiune cu vapoarele pentru toate ținuturile dunărene via Orșova.

Clima favorabilă. Aerul liber de praf, bogat în ozon. Posiția apărută.

Consultațiuni la numeroși medici ai băilor în toate limbile europene și orientale. Medici ai băilor: Dr. Akusius v. Litsék, Dr. I. Némethi, Dr. Alex. Popovici, Dr. Teodor Szörényi, Dr. George Vuja.

841a,3-1.

Avisul d-loru abonati!

Rugam pe d-nii abonati ca la renoirea prenumeratiunii se binevoiasca a scrie pe cuponul mandatului postal si numerii de pe fasia sub care au primitu diarul nostru pana acuma.

Domnii, ce se aboneza din nou, se binevoiasca a scrie adresa amuritu si se arate si posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.“

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă dela 1 Mai 1892.

Large table with multiple columns showing train routes (e.g., Budapesta-Predealu, Predealu-Budapesta, B.-Pesta-Aradu-Teius) and departure/arrival times.

Nota: Numerii încuadrați cu linii grose însemnează orele de noapte.